

his. Et hæc semper repetentes, et boantes potius quam vociferantes, rex qui jam surrexerat, accipiens per manus domnum Stephanum et domnum Avitum, duxit eos usque ad cubiculum suum, et cum intraret amplexus est eos, dicens ut **1326** orarent pro eo. Cognoverunt quidem illi perplexitatem et angustias cordis ejus, sed quia Pater eum non traxerat, non potuit venire ad Filium, ut veritas impleretur: *Non est volentis, neque festinantis, sed miserentis Dei (Rom. ix).* Et ex ea die plurimi Ariani ad poenitentiam venerunt, et post aliquot dies baptizati fuerunt. Et magnificavit Dominus fidem nostram per intercessionem domni Justi in conspectu omnium.

EPISTOLA SANCTI REMIGII AD CLODOVEUM REGEM ^a.

Domino illustri meritis Clodoveo regi, Remigius episcopus. Angit me, et satis me angit, vestra causa tristitia, quod gloriosæ memoriæ germana vestra transit Albochelis; sed consolari possumus quia talis de hac luce discessit, ut recordatione magis suscipi debeat quam lacerari. Illius enim vitæ fuit, quod assumpta credatur a Domino, quæ a Deo electa migravit ad cælos. Vivit vestra fidei, etsi est conspectus desiderio recepta. Christus implevit ut benedictionem virginitatis acciperet: quæ sacrata non est lugenda, quæ fragrat in conspectu Domini flore virgineo, quæ scilicet et corona tecta, quam pro virginitate suscepit. Absit ut a fidelibus lugeatur, quæ bonus Christi odor esse promeruit, ut per eum cui placet auxilium possit conferre poscentibus. Dominus meus, repelle de corde tuo tristitiam, animo rite composito regnum sagacius gubernate, erectiora sumentes studio serenitatis consilia: læto corde membra conforta, meritoris corpore discusso, acrius invigilabis ad salutem. Manet vobis regnum administrandum, et Deo auspice procurandum. Populorum caput estis, et regimen sustinetis. Acerbitate ne te videant in luctu affici, qui per te felicia videre consueverunt. Esto ipse tuæ animæ consolator, vigorem illius providentia continens ingenitæ, ne tristitia eandem tuæ menti subducat. De ejus præsentem transitu, quæ choris est juncta virginis, ut credo, rex gaudet in cælo. Salutans gloriam vestram, commendo familiarem meum presbyterum Maccolum, quem direxi. Quæso ut tantis habeatis ignoscere, quod qui occursum debui, exhortatoria destinare verba præsumpsi. Tamen per harum bajulum, si jubetis ut vadam, contempta hiemis asperitate, frigore neglecto, itineris labore calcato, ad vos, auxiliante Domino, pervenire contendam.

ITEM ALIA AD EUNDEM ^b.

Domino insigni et meritis magnifico Clodoveo regi, Remigius episcopus. Rumor ad nos magnus pervenit administrationem vos secundam rei bellicæ suscepisse. Non est novum ut cœperis esse sicut parentes tui semper fuerunt. Hoc in primis agendum, ut Domini iudicium a te non vacillet, ubi tui meriti, qui per industriam **1327** humilitatis tuæ ad summum culminis pervenit: quia, quod vulgus dicitur, ex fine actus hominis probatur. Consiliarios tibi adhibere debes, qui famam tuam possint ornare; et beneficium tuum castum et honestum esse debet, et sacerdotibus tuis honorem debebis deferre, et ad eorum consilia semper recurrere. Quod si tibi bene cum illis convenierit, provincia tua melius potest constare. Cives tuos erige, afflictos releva, viduas fove, orphanos nutri, si potius est quam erudies, ut omnes te ament et timeant. Justitia ex ore vestro procedat, nihil sit sperandum de pauperibus vel peregrinis, ne magis dona, aut aliquid accipere velis. Prætorium tuum omnibus pateat, ut nullus exinde tristis abscedat. Paternas quascunque opes possides, captivos exinde liberabis, et a iugo servitutis absolves. Si quis in conspectu vestro venerit, peregrinum se esse

^a Vide sancti Gregorii Historiam Francorum, lib. II., cap. 31., in fine. Ed.

^b Ibid., cap. 37. Ed.

A non sentiat. Cum juvenibus joca, cum senibus tracta, si vis regnare, vobis iudicari.

CLODOVEI REGIS EPISTOLA AD EPISCOPOS ^c.

(Ex Ed. et Ms. Corb.)

Domini sanctis et apostolica sede dignissimis episcopis, Clodoveus rex. Enuntiante lama, quod actum fuerit vel præceptum omni exercitui nostro, priusquam in patria Gothorum ingrederemur, Beatitudini vestrae præterire non potuit. In primo quoque de ministerio Ecclesiarum omnium præcipimus, ut nullus ad subripiendum in aliquo conaretur; neque de sanctimonialibus, neque de viduis, qui se in religione Domini devotas esse probarentur. Simili conditione et de clericis, vel illis supradictorum tam clericorum quam viduarum, qui cum illis in domo ipsorum consistere videbantur. Id vel de servis ecclesiarum, quos de ecclesiis tractos per episcoporum sacramenta constiterit, præceptum est observare, ut nullus et ipsis aliqua violentia vel B damnum pateretur. Sic ita ad integrum est agnoscendum, ut ex his supra dictis, si aliquis vim captivitatis pertulisset, sive in ecclesiis, sive extra ecclesiis, omnino sine aliqua dilatione reddendus esse præcipimus. De cæteris quidem captivis laicis, qui extra pace sunt captivati, et fuerint approbati, apostolia cui volueritis arbitrii vestri est non negandum. Nam de his qui in pace nostra, tam clerici quam laici, subrepti sunt, si veraciter agnoscitis vestras epistolas de annulo vestro infra signatas, sic ad nos omnimodis dirigantur, et a parte nostra præceptum latam noveritis esse firmandam. Sic tamen populus noster velit ut cuicumque epistolas vestras præstare fueritis dignati, cum sacramento per Deum, et benedictione vestra dicere non tardetis, remittant quæ postulat veram esse: quia multorum videntes vel falsitates inventæ sunt, ut comprehendatur, sicut scriptum est: Perit justus cum impio. Orate pro me, domini sancti, et apostolica sede dignissimi papæ.

C DIPLOMA CLODOVEI MAGNI DE CONDITIONE COENOBII MITIACENSIS APUD ARELIANOS.

(Ex Spicil. tom. V.)

Clodoveus Francorum rex vir illuster. Tibi, venerabilis senex Euspici, tuoque Maximino, ut possitis, et hi qui vobis in sancto proposito succedent, pro nostra dilectæque conjugis et filiorum sospitate divinam misericordiam precibus vestris impetrare, Miciacum concedimus, et quidquid est fisci nostri intra fluminum alveos per sanctam confarreationem et annulum inexceptionaliter tradimus, et corporaliter possidendum præbemus absque tributis, nullo et exactione, sive infra sive extra Ligerin et Ligerinum, cum Querceto et Salicto et utroque mulend. no. Tu vero, Eusebii sancte, religionis catholicæ episcopo, Euspicii senectam fove, Maximino fave; et tam eos quam possessiones eorum in tua parochia ab omni calumnia et injuria præsta liberos. Neque enim nocendi sunt, quos regalis affectus prosequitur. Idem agite, o vos omnes sanctæ catholicæ religionis episcopi. Vos ergo, Euspici et Maximine, desinite inter Francos esse peregrini; et sint vobis loco patriæ in perpetuum possessiones, quas donamus in nomine sanctæ, individuae, æqualis et consubstantialis Trinitatis. Ita fiat ut ego Clodoveus volui. Eusebii episcopus confirmavi.

EPISTOLA LEONIS EPISCOPI AENONENSIS AD CHILDEBERTUM REGEM, NE MELEDUNI IN DIOECESI SUÆ PAROCHIA, UBI NUNQUAM FUIT, NOVUS FIAT EPISCOPATUS ^d.

(Ex Ed. et Ms. Corb.)

Decimo illustri, gloriosissimo domino, et in Christo filio CHILDEBERTO regi Leo episcopus. Litteras celsitudinis vestrae honore quo dignum est me iudicio suscepisse, ubi sperare dignamini, ut ad ordiandum

^c Ibid., Ed.

^d Ibid., lib. vi, cap. 31, not. c col. 397. Ed.